

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВИХ ЗАСАД ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ІЗ ЗАХИСТУ ДЕРЖАВНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ

PECULIARITIES OF THE LEGAL BASIS OF THE ACTIVITY OF THE SECURITY SERVICE OF UKRAINE FOR THE PROTECTION OF STATE SOVEREIGNTY AND TERRITORIAL INTEGRITY

В статті акцентовано увагу на тому, що комплексне дослідження адміністративно-правових засад діяльності Служби безпеки України із захисту державного суверенітету та територіальної цілісності, яке передбачає розроблення теоретико-правових положень щодо його оптимізації роботи, неможливо без аналізу та систематизації сукупності правових актів в окресленій сфері, зокрема тих, що стосуються захисту державного суверенітету та територіальної цілісності. Окрім того, останніми роками спостерігається тенденція щодо збільшення наукових досліджень присвячених роботі сектору безпеки та оборони, що пояснюється ростом політичної напруженості в світі. Сучасна наука адміністративного права не містить комплексного дослідження адміністративно-правових засад діяльності Служби безпеки України, зокрема тих, що регламентують сферу захисту державного суверенітету та територіальної цілісності. Тому, здебільшого дане дослідження спирається на конкретні закони, підзаконні нормативно-правові акти, що регулюють діяльність Служби безпеки України із захисту державного суверенітету та територіальної цілісності. Систематичний аналіз сукупності нормативно-правових актів дає можливість визначити наступні особливості правових засад діяльності Служби безпеки України із захисту державного суверенітету та територіальної цілісності: основні засади діяльності Служби безпеки України закріплено на найвищому рівні, в Основному законі держави та інших законодавчих актах; здебільшого вони поділяються на наступні групи, обумовлені основними напрямками діяльності в окресленій сфері: реалізація та технічне забезпечення оперативного-розшукових заходів; протидія тероризму та іншим кримінальним і адміністративним правопорушенням, що посягають на державний суверенітет і територіальну цілісність; забезпечення правового режиму воєнного стану; охорона державної таємниці; чільне місце займають міжнародні документи які визначають основні засади діяльності Служби безпеки України в окремих напрямках як от протидія тероризму, а також створюють правове підґрунтя для взаємодії зазначеного органу з профільними органами інших країн у сфері захисту інформації; значна частина правових засад міститься у актах з обмеженим доступом (як правило ступінь секретності – таємно), а також призначені для службового користування, що обумовлюється специфічною діяльністю Служби безпеки України щодо охорони державної таємниці; нормативно-правові акти відомчого регулювання, переважно деталізують окремі аспекти роботи Служби безпеки України з секретною інформацією, в частині класифікації цієї інформації, її обробки, подання відповідних звітів тощо.

Ключові слова: державний суверенітет, територіальна цілісність, правові засади, нормативно-правові акти, державна таємниця, антитерористична діяльність, воєнний стан.

In the article, attention is focused on the fact that a comprehensive study of the administrative and legal foundations of the activity of the Security Service of Ukraine for the protection of state sovereignty and territorial integrity, which involves the development of theoretical and legal provisions regarding the optimization of its work, is impossible without

the analysis and systematization of the set of legal acts in the defined area, in particular, those related to the protection of state sovereignty and territorial integrity. In addition, in recent years there has been a tendency to increase scientific research devoted to the work of the security and defense sector, which is explained by the growth of political tensions in the world. The modern science of administrative law does not contain a comprehensive study of the administrative and legal foundations of the activity of the Security Service of Ukraine, in particular those regulating the sphere of protection of state sovereignty and territorial integrity. Therefore, for the most part, this study is based on specific laws, by-laws and legal acts regulating the activities of the Security Service of Ukraine for the protection of state sovereignty and territorial integrity. A systematic analysis of the set of normative legal acts makes it possible to determine the following features of the legal basis of the activity of the Security Service of Ukraine for the protection of state sovereignty and territorial integrity: the basic principles of the activity of the Security Service of Ukraine are established at the highest level, in the Basic Law of the State and other legislative acts; for the most part, they are divided into the following groups, determined by the main directions of activity in the defined area: implementation and technical support of operative and investigative activities; combating terrorism and other criminal and administrative offenses encroaching on state sovereignty and territorial integrity; ensuring the legal regime of martial law; protection of state secrets; a prominent place is occupied by international documents that determine the basic principles of the activity of the Security Service of Ukraine in certain areas, such as combating terrorism, and also create a legal basis for the interaction of the specified body with specialized bodies of other countries in the field of information protection; a significant part of the legal basis is contained in acts with limited access (as a rule, the degree of secrecy is secret), as well as intended for official use, which is determined by the specific activity of the Security Service of Ukraine regarding the protection of state secrets; normative legal acts of departmental regulation, mainly detailing certain aspects of the work of the Security Service of Ukraine with classified information, in terms of classification of this information, its processing, submission of relevant reports, etc.

Key words: *state sovereignty, territorial integrity, legal principles, legal acts, state secrets, anti-terrorist activity, martial law.*

Постановка проблеми. Правове забезпечення діяльності органів державної влади завжди було одним із центральних питань юриспруденції. Досить цікавим воно є і з практичної точки зору. Поєднання результатів обох підходів (теоретичного та практичного) дає змогу оптимізувати організаційно-функціональну діяльність і удосконалити нормативне регулювання роботи державних інституцій. Останні, як і будь-які інші інституції, не можуть функціонувати поза межами відповідних нормативно-правових актів, зокрема в ч. 1 ст. 3 Закону України «Про службу безпеки України» [1] закріплено низку засад Служби безпеки України (далі – СБ України), серед яких – принцип законності. Останній буквально означає, що вся його діяльність повинна ґрунтуватись на чинних нормах законодавства. Зазначене, в сукупності з надзвичайно важливою роллю СБ України щодо забезпечення державної безпеки, обумовлює необхідність систематичної актуалізації відповідних правових актів. Підкреслимо, що в умовах дії режиму воєнного стану питання про нормативно-правове забезпечення регулювання органу, який є одним із провідних суб'єктів відсічі збройної агресії, набуває особливого значення. Оскільки, від якості правового забезпечення функціонування СБ України залежить ефективність здійснення ними своїх функцій і виконання покладених обов'язків, зокрема у сфері забезпечення безпеки держави.

Зі свого боку, комплексне дослідження адміністративно-правових засад діяльності СБ України із захисту державного суверенітету та територіальної цілісності, яке передбачає розроблення теоретико-правових положень щодо його оптимізації роботи, неможливо без аналізу та систематизації сукупності правових актів в окресленій сфері, зокрема тих, що стосуються захисту державного суверенітету та територіальної цілісності. Разом із тим, з'ясуванню правових засад діяльності СБ України, передують необхідність розкриття змісту категорії правові засади. Особливо зважаючи на те, що сучасною правовою наукою не вироблено універсальної дефініції цієї категорії.

Стан дослідження проблеми. Останніми роками спостерігається тенденція щодо збільшення наукових досліджень присвячених роботі сектору безпеки та оборони, що пояснюється ростом політичної напруженості в світі. Разом із тим сучасна наука адміністративного права не містить комплексного дослідження адміністративно-правових засад діяльності СБ України,

зокрема тих, що регламентують сферу захисту державного суверенітету та територіальної цілісності. Тому, здебільшого дане дослідження спирається на конкретні закони, підзаконні нормативно-правові акти, що регулюють діяльність СБ України із захисту державного суверенітету та територіальної цілісності.

Втім, під час даного дослідження було використано здобутки: теорії держави і права (Л. В. Авраменко, В. В. Божко, О. В. Петришин, М. В. Цвік, О. З. Хотинська) та кримінального права (Л. М. Лобойко), в частині нормативно-правового забезпечення; досліджень правових засад в інших сферах. Зокрема в сфері забезпечення економічної безпеки держави (Д. О. Кошиков) та виконання кримінальних покарань (К. В. Муравйов); адміністративного та кримінального права з метою деталізації окремих напрямів роботи СБ України (Г. С. Берест, І. І. Божков, І. С. Желєвєва, Н. С. Сидоренко, С. О. Шевченко).

Мета статті полягає у узагальненні систематизації та аналізі правових засад діяльності СБ України із захисту державного суверенітету та територіальної цілісності, що дасть змогу визначити їх унікальні особливості.

Виклад основного матеріалу. Етимологічно слово засада має декілька значень: воно ототожнюється з принципом або методом, а також розглядається як «основа чогось; те головне, на чому ґрунтується, базується що-небудь» [2]. Ідентифікація термінів засади та принципи в юриспруденції призвела до їх ототожнення як у теорії (наприклад, у роботах Л. М. Лобойко [3, с. 43]), так і у законодавстві (ст. 3 Закону України «Про прокуратуру» [4]). Під час дискусії з вказаної проблематики зустрічаються й діаметрально протилежні позиції, зокрема О. З. Хотинська вважає, що поняття «принципи» є ширшим за поняття «засади», охоплюючи останній [5, с. 18]. Натомість, В.В. Божко аналізуючи співвідношення змісту термінів засада і принцип крізь призму правових позицій Конституційного Суду України, доходить висновку, що перший (засада) не обмежується принципами, а становить «підґрунтя, на основі якого здійснюється певна діяльність; це ідеї, які визначають стратегічний напрям діяльності держави в будь-якій сфері життєдіяльності суспільства» [6, с. 124–125]. Підтримуючи наведену позицію, можемо лише частково погодитись із ототожненням категорій принципів і засад, лише в тому випадку, коли вони вживаються самостійно без якої-небудь додаткової характеристики. Отже, коли мова йде про правові засади зводити їх до конкретних принципів права неправильно, адже право як юридична категорія є набагато ширшою за принципи, а інколи останні, не існують поза межами конкретних правових приписів. Про правильність тлумачення правових засад як певних правил декларованих, переважно, у нормативно-правових актах можна зробити висновок і з досліджень правових засад у різноманітних соціально-правових сферах. Так, Д. О. Кошиков розглядаючи правові засади «реалізації державної політики в сфері забезпечення економічної безпеки держави визначає їх як систему норм права, які закріплені в чинному законодавстві України, підзаконних нормативних актах, програмних та стратегічних документах держави, які встановлюють мету, завдання, правила, порядок, процедури діяльності уповноважених суб'єктів щодо врегулювання та розвитку суспільних економічних відносин...» [7, с. 172]. К. В. Муравйов досліджуючи зміст правових засад реалізації державної політики у сфері виконання кримінальних покарань описує їх як «систему нормативно-правових актів, якими визначаються юридичні підстави, порядок, межі та ключові орієнтири з урахуванням яких відбувається здійснення такої політики» [8, с. 157]. Таким чином, правові засади діяльності СБ України – це сукупність нормативно-правових актів, які регламентують зовнішню та внутрішньоорганізаційну діяльність, зокрема із захисту державного суверенітету та територіальної цілісності.

Під час дослідження таких засад ми будемо спиратись на класифікацію нормативно-правових актів, запропоновану М. В. Цвіком і О. В. Петришиним: Конституція України; закони та кодекси; укази і розпорядження Президента України; акти центральних органів виконавчої влади; акти місцевих органів виконавчої влади; акти органів місцевого самоврядування [9, с. 266–267]. Щоправда з наступними уточненнями: по-перше, визначаючи правові засади, необхідно враховувати міжнародні документи, які стосуються роботи СБ України, оскільки за умови ратифікації цих документів ВР України, вони є частиною національного законодавства (ч. 1 ст. 9 Основного закону держави [10]); по-друге, СБ України має особливий статус спеціального державного органу, що підпорядкованій Президенту України, а тому його діяльність у жодному випадку не може регламентуватись актами органів місцевого самоврядування, під час яких останні спираються на регіональну, а не державну політику.

Традиційно, слід почати з положень Основного закону держави, який маючи найвищу юридичну силу декларує основні ідеї та правила функціонування держави, існування якої, в тому

числі забезпечується територіальною цілісністю та суверенітетом, який поширюється в її межах, що закріплено в ст. 2 вказаного нормативно-правового акта. Окрім того, в ст. 17 Конституції України наголошено, що захист державного суверенітету та територіальної цілісності є однією з основних функцій держави, яку здійснюють ЗС України та правоохоронні органи, зокрема СБ України, а також громадяни для яких це громадським обов'язком (ст. 65) [10]. Отже, на конституційному рівні встановлено два основних положення: територіальна цілісність та державний суверенітет – це одна з визначальних ознак державності; обов'язок щодо захисту зазначених цінностей покладається на державу в особі спеціальних органів, зокрема правоохоронних, а також громадян.

У свою чергу міжнародні правові документи, які регламентують роботу СБ України щодо захисту державного суверенітету та територіальної цілісності, створюють основу для розбудови та здійснення міжнародного співробітництва щодо запобігання та протидії терористичним актам різного характеру, злочинам у сфері міграції та обігу зброї, антикорупційну діяльність, тобто всім протиправним діями, які потенційно посягають на державний суверенітет та територіальну цілісність або є наслідком таких посягань.

Захист державного суверенітету та територіальної цілісності держави – це не тільки діяльність пов'язана з наданням відсічі агресору, навпаки, вона здійснюється систематично, в тому числі шляхом запобігання та протидії правопорушенням, які посягають на державний суверенітет і територіальну цілісність. Зважаючи на тяжкість наслідків, внаслідок вчинення вказаних правопорушень не дивно, що вони віднесені до категорії кримінальних (злочинів), а отже закріплені в КК України [11], зокрема, до змісту Розділу I («Злочини проти основ національної безпеки України») Особливої частини включено низку статей, які передбачають притягнення до кримінальної відповідальності. Вказані статті є нормами матеріального права, вони закріплюють лише відповідальність за вчинення протиправних дій, що посягають на державний суверенітет і територіальну цілісність. У той же час такий факт потребує доведення, що неможливо без проведення досудового розслідування, порядок якого регламентують нормами процесуального права, закріпленими в КПК України. Про те, що органи безпеки, зокрема СБ України здійснюють досудове слідство та дізнання наголошено в п. 6 ч. 2 і п. 6 ч. 3 ст. 38 КПК України [12]. Окремі положення КК України та КПК України в сукупності являють собою правову основу реалізації механізму кримінальної відповідальності за злочини, вчинення яких може в той чи інший мірі оказати деструктивний вплив на цілісність суверенітету України та її територіальні межі.

Продовжуючи досліджувати деліктне законодавство в частині правопорушень, що можуть нести потенційну чи реальну небезпеку для державного суверенітету та територіальної цілісності, необхідно зазначити, що низка правопорушень передбачена не тільки кримінальним, а й адміністративними законодавством, зокрема КУпАП [13].

Серед некодифікованих нормативно-правових актів особливе значення має профільний правовий акт, який закріплює правовий статус СБ України і регламентує його діяльність, формування кадрового потенціалу, соціальний захист працівників і юридичну відповідальність, а також здійснення контролю та нагляду за роботою зазначеного органу. Окрім того в ряді положень Закону України «Про Службу безпеки України» [1] захист державного суверенітету та територіальної цілісності визначено як його пряме завдання та безпосередній обов'язок (ст. 2, п. 5 ч. 1 ст. 24). Певне дублювання вказаних приписів знаходимо в ст.ст. 12, 19 Закону України «Про Національну безпеку України», де закріплено, що СБ України будучи суб'єктом сектору безпеки та оборони, є державним органом спеціального призначення, що має правоохоронні функції та здійснює «контррозвідувальний захист державного суверенітету, конституційного ладу і територіальної цілісності, оборонного і науково-технічного потенціалу, кібербезпеки, інформаційної безпеки держави, об'єктів критичної інфраструктури» [14]. Збіжні за своєю суттю норми закріплено в п. 5 Стратегії забезпечення державної безпеки затвердженої Указом Президента України від 16.02.2022 № 56/2022 [15].

Важливу роль у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності відіграє «пакет» антитерористичних актів, серед яких Закони України: «Про боротьбу з тероризмом» [16], де визначено ключові поняття тероризму та терористичного акту, які загрожують державному суверенітету та територіальної цілісності, а також визначено основного суб'єкта протидії тероризму – АЦ СБ України, який приймає рішення про проведення антитерористичної операції (статті 7, 10, 11); «Про контррозвідувальну діяльність» – «спеціальний вид діяльності у сфері забезпечення державної безпеки, яка здійснюється з використанням системи контррозвідувальних, пошукових, режимних, адміністративно-правових заходів, спрямованих на попередження,

своєчасне виявлення і запобігання зовнішнім та внутрішнім загрозам безпеці України, розвідувальним, терористичним та іншим протиправним посяганням спеціальних служб іноземних держав, а також організацій, окремих груп та осіб на інтереси України», яке здійснюється СБ України [17] (статті 5, 7, 8); «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» [18] регламентує цілі державної політики на тимчасово окупованій території, суб'єктами реалізації якої є в тому числі органи сектору безпеки та оборони, зокрема СБ України (ст. 4-1); «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» [19], яка тісно пов'язана з тероризмом [20], при цьому згідно з приписами вказаного нормативно-правового акту СБ України бере участь у боротьбі з організованою злочинністю, а Глава СБ України входить до складу Координаційного комітету по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю, який координує діяльність правоохоронних органів, розробляє відповідну стратегію та рекомендації (ч. ч. 2, 3 ст. 8).

Підрозділи СБ України провадять досудове розслідування, здійснення якого вбачається неможливим без здійснення оперативно-розшукової діяльності, тобто «системи гласних і негласних пошукових та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів» [21] з метою виявлення та документування будь-якої інформації про злочини, в тому числі ті, що посягають на державний суверенітет і територіальну цілісність (абз. 4 ч. 1 ст. 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»).

Державний суверенітет і територіальна цілісність є частиною державної та національної безпеки (п. п. 4 і 9 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про національну безпеку України» [14]), одним із напрямів якої є забезпечення функціонування інформаційної сфери (п. 4 ст. 3 Закону України «Про національну безпеку України» [14]) [22, с. 106], уповноваженими органами. До останніх правильно буде віднести й СБ України 23, с. 8–9], адже очевидно, що витік і поширення інформації з обмеженим доступом і державної таємниці становить безпосередню загрозу національній безпеці країни, її суверенітету та територіальній цілісності. І. С. Жевелева зауважує, що «гостра потреба у появі та подальшому розвитку взаємодії СБ України із суб'єктами господарювання у сфері захисту інформації з обмеженим доступом з'явилася саме в роки незалежності України з розвитком економічного потенціалу країни, а також усвідомленням того, що забезпечення інформаційної безпеки суб'єктів господарювання є важливою частиною національної безпеки держави» [24, с. 16]. Описаний напрям діяльності СБ України реалізує на підставі низки Законів України: «Про інформацію» [25], «Про доступ до публічної інформації» [26], «Про державну таємницю» [27].

Діяльність СБ України щодо захисту державного суверенітету та територіальної цілісності пов'язана зі специфічними умовами роботи, які в певній мірі залежать від актуального адміністративно-правового режиму в країні. З 24 лютого 2022 року в Україні введено режим воєнного стану [28], що зобов'язує СБ України здійснювати свою професійну діяльність з урахуванням положень Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [29] та Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» [30].

Укази Президента України переважно регламентують: здійснення оперативно-технічних заходів, а також додержання прав і свобод людини, під час їх реалізації; питання пов'язані з обробкою та розпорядженням інформації віднесеної до державної таємниці (Положення про порядок підготовки документів щодо передачі державної таємниці іноземній державі чи міжнародній організації затверджене Указом Президента України від 14.12.2004 року № 1483/2004).

Нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України (далі – КМ України) в розрізі захисту державного суверенітету та територіальної цілісності, переважно регулюють застосування технічних засобів, під час здійснення оперативно-розшукової діяльності (Положення про порядок розроблення, виготовлення, реалізації та придбання спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку, інших засобів негласного отримання інформації затверджене постановою КМ України від 27.10.2001 № 1450, Порядку здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів подвійного використання затверджений постановою КМ України від 28.01.2004 № 86, Ліцензійні умови провадження господарської діяльності, пов'язаної з розробленням, виготовленням, постачанням спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку та інших технічних засобів негласного отримання інформації затверджені постановою КМ України від 22.09.2016 № 669) та здійснення контролю за товарами подвійного призначення, адже вони можуть бути використані з метою завдання шкоди інтересам України. У такому контексті доцільно зазначити й Порядок встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи

пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан затверджений постановою КМ України від 29.12.2021 № 1455, де зазначено, що під час дії цього особливого режиму співробітники СБ України входять до складу комендатури та «продовжують виконання своїх завдань відповідно до призначення та специфіки діяльності» (п. п. 10, 11).

Як нами було зазначено вище, одним із основних напрямів діяльності СБ України – це забезпечення режиму секретності, а тому низка підзаконних нормативно-правових актів Уряду стосується саме цієї сфери, при чому більшість із них мають обмежений доступ: Типова інструкція про порядок ведення обліку, зберігання, використання і знищення документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію, затверджена постановою КМ України від 19.10.2016 № 736; Положення про забезпечення режиму секретності під час обробки інформації, що становить державну таємницю, в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах затверджене постановою КМ України від 16.02.1998 № 180; Порядок здійснення заходів з охорони державної таємниці під час проведення секретних науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, затверджений постановою КМ України від 17.07.2003 № 1082 і т. д.

Відомчі накази СБ України, зокрема з обмеженим доступом, в сфері захисту державного суверенітету та територіальної цілісності стосуються захисту інформації, наприклад Інструкція про порядок оформлення та подання звіту про стан забезпечення охорони державної таємниці та узагальненого звіту про стан забезпечення охорони державної таємниці за підзвітні суб'єкти режимно-секретної діяльності затверджена наказом СБ України від 17.01.2020 № 6.

Висновки. Наведена вище сукупність нормативно-правових актів дає можливість визначити наступні особливості правових засад діяльності СБ України із захисту державного суверенітету та територіальної цілісності:

- основні засади діяльності СБ України закріплено на найвищому рівні, в Основному законі держави та інших законодавчих актах;

- здебільшого вони поділяються на наступні групи, обумовлені основними напрямками діяльності в окресленій сфері: реалізація та технічне забезпечення оперативно-розшукових заходів; протидія тероризму та іншим кримінальним і адміністративним правопорушенням, що посягають на державний суверенітет і територіальну цілісність; забезпечення правового режиму воєнного стану; охорона державної таємниці;

- чільне місце займають міжнародні документи які визначають основні засади діяльності СБ України в окремих напрямках як от протидія тероризму, а також створюють правове підґрунтя для взаємодії зазначеного органу з профільними органами інших країн у сфері захисту інформації;

- значна частина правових засад міститься у актах з обмеженим доступом (як правило ступінь секретності – таємно), а також призначені для службового користування, що обумовлюється специфічною діяльністю СБ України щодо охорони державної таємниці;

- нормативно-правові акти відомчого регулювання, переважно деталізують окремі аспекти роботи СБ України з секретною інформацією, в частині класифікації цієї інформації, її обробки, подання відповідних звітів тощо.

В свою чергу, висновки отримані під час дослідження методологічних засад діяльності СБ України із захисту державного суверенітету та територіальної цілісності не можуть у повному обсязі розкрити зміст і сутність адміністративно-правових СБ України в зазначеній сфері. Не менш важливим у контексті даної наукової праці є з'ясування особливостей окремих елементів адміністративно-правового статусу СБ України.

Список використаних джерел:

1. Про Службу безпеки України: закон України від 25.03.1992 № 2229-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>
2. Білодід І. К. Словник української мови: в 11 т. К.: Наукова думка, 1973. Т. 3, 1973. 744 с.
3. Лобойко Л. М. Кримінальний процес: навчальний посібник. К.: Істина, 2014. 432 с.
4. Про прокуратуру: закон України від 14.10.2014 № 1697-VII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>
5. Хотинська О. З. Обов'язковість судових рішень як конституційна засада судочинства України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2006. 221 с.

6. Божко В. В. Аналіз співвідношення змісту термінів «засада» і «принцип» крізь призму правових позицій Конституційного Суду України. *Вісник Львівського університету імені Івана Франка*. 2011. Вип. 54. С. 124–132.

7. Кошиков Д. О. Сутність правових засад реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2020. № 1. С. 164–175.

8. Муравйов К. В. До проблеми визначення поняття правові засади реалізації державної політики у сфері виконання кримінальних покарань. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2014. Вип. 29. Ч. 2. Т. 3. С. 154–157.

9. Загальна теорія держави і права: підручник / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко [та ін.]; за заг. ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. Харків: Право, 2009. 584 с.

10. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

11. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

12. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

13. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

14. Про національну безпеку України: закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

15. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30.12.2021 «Про Стратегію забезпечення державної безпеки»: указ Президента України від 16.02.2022 № 56/2022 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56/2022#Text>

16. Про боротьбу з тероризмом: закон України від 20.03.2003 № 638-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text>

17. Про контррозвідувальну діяльність: закон України від 26.12.2002 № 374-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/374-15#Text>

18. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: закон України від 15.04.2014 № 1207-VII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>

19. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: закон України 30.06.1993 № 3341-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>

20. Берест Г. С. Організована злочинність і тероризм. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2008. Вип. 18. С. 21–26.

21. Про оперативно-розшукову діяльність: закон України від 18.02.1992 № 2135-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>

22. Шевченко С. О., Сидоренко Н. С. Охорона державної таємниці як складова національної безпеки України. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти*. матер. IV міжнар. наук.-практ. конф. (13.03.2020, м. Дніпропетровськ). С. 105–106.

23. Божков І. І. Державна таємниця та система її охорони. *Правове, нормативне та методологічне забезпечення системи захисту інформації в Україні*. 2002. Вип. 4. С. 7–10.

24. Жевелева І. С. Генезис діяльності органів державної безпеки щодо захисту інформації з обмеженим доступом в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 5. С. 12–16.

25. Про інформацію: закон України від 02.10.1992 № 2657-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

26. Про доступ до публічної інформації: закон України від 13.01.2011 № 2939-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/>

show/2939-17#Text

27. Про державну таємницю: закон України від 21.01.1994 № 3855-ХІІ // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>

28. Про введення воєнного стану в Україні: указ Президента України 24.02.2022 № 64/2022 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>

29. Про правовий режим воєнного стану: закон України від 12.05.2015 № 389-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

30. Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни: закон України від 03.03.2022 № 2115-ІХ // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text>

УДК 346.5:654.195

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2023.1.14>

БІЛЯКОВА А.В.

ТЕЛЕБАЧЕННЯ ЯК ОБ'ЄКТ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

TELEVISION AS AN OBJECT OF PUBLIC ADMINISTRATION

У статті з'ясовано юридичну природу телебачення, як об'єкту публічного адміністрування в Україні на сучасному етапі розвитку суспільних відносин. Доведено, що це сфера онлайн-медіа, яка дає можливість швидко та якісно здійснювати розповсюдження аудіовізуального контенту позитивно впливаючи на пріоритети громадян. Тим самим формуючи патріотичну позицію, демократичні цінності, засади плюралістичної політичної культури та належної правової поведінки громадян, проте без елементів державної (публічної) цензури. Це діяння суб'єктів публічної адміністрації пов'язаних з наданням адміністративних послуг, здійснення розпорядчої та виконавчої діяльності в процесі ліцензування, реєстрації, отримання дозволів на тимчасове мовлення, адміністрування відомостей про структуру власності та деяких інших чинників прямо передбачених законом для суб'єктів у сфері медіа. Узагальнено, що предметом публічного адміністрування телебачення є сфери інженерії, які дають можливість якісно та швидко передавати зображення і звук практично будь які відстані в межах Землі та навколишнього космічного простору. Телебачення у формально-догматичному його сучасному розумінні – це сфера онлайн-медіа, яка дає можливість розповсюдження аудіовізуальних програм. Об'єктом правових відносин у сфері телебачення є саме телебачення, як предмет матеріального світу та діє суб'єктів права пов'язані з ним, що об'єктивно потребують, і є врегульовані нормами права. Об'єктом адміністративно-правових відносин у сфері телебачення є також телебачення, як складний предмет матеріального світу та адміністративні дії суб'єктів публічної адміністрації пов'язані з ним. Об'єкт публічного адміністрування телебачення уточнюється інструментами адміністратив-

© БІЛЯКОВА А.В. – аспірантка (Київський університет інтелектуальної власності та права) <https://orcid.org/0009-0007-4660-0684>